

REVİZE EDİLMİŞ DUYGUSAL TUTARLILIK ÖLÇEĞİ'NİN (R-DTÖ) DEĞERLENDİRİLMESİ: TÜRKÇE GEÇERLİLİK VE GÜVENİRLİLİK ÇALIŞMASI

Hasan Hüseyin TEKİN* - Mehmet KIRLIOĞLU**

Öz

Bu çalışmanın amacı yurt dışında geliştirilmiş olan Revize Edilmiş Duygusal Tutarlılık Ölçeği'ni (R-DTÖ) Türk kültürüne uyarlamaktır. Ölçeğin geçerliliği için Doğrulamalı Faktör Analizi (DFA) yapılmıő ve ölçüt geçerliliği için Genel Öz Yeterlilik Ölçeği kullanılmıştır. Güvenirlik yöntemlerinden Cronbach Alpha Katsayısından yararlanılmıőtır. 13 madde ve üç alt boyuttan oluşan R-DTÖ'ye ilişkin model incelendiğinde χ^2/df (<5), SRMR (<0,10) ve AGFI (>0,90) değerlerinin kabul edilebilir değerlerinin üstünde olduğu buna karşın RMSEA (<0,08), CFI (>0,95), IFI (>0,95), GFI (>0,95) değerlerinin iyi uyum değerlerini yakaladığı görülmektedir. Genel Öz Yeterlilik Ölçeği ile R-DTÖ arasında pozitif yönlü, doğrusal ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Ölçeğin Cronbach's alpha katsayısı $\alpha = 0,82$ bulunmuştur. Yönetebilirlik, derinlemesine düşünme ve denge alt boyutların Cronbach's alpha katsayısı sırasıyla $\alpha = 0,77; 0,77$ ve $0,78$ olarak bulunmuştur. Sonuç: R-DTÖ'nün geçerli ve güvenilir bir ölçüm aracı olduğu, zamansal olarak deĐiőim göstermediği saptanmıőtır.

Anahtar Kelimeler: Duygusal tutarlılık, Geçerlilik, Güvenilirlik.

EVALUATION of THE REVISED SENSE of COHERENCE SCALE (SOC-R): TURKISH VALIDITY and RELIABILITY STUDY

Abstract

The aim of this study is to adapt the Revised Sense of Coherence Scale (SOC-R) which have been already developed abroad, to Turkish culture. Confirmatory Factor Analysis (CFA) was performed for the validity of the scale and the Generalized Self-Efficacy Scale was used for criterion validity. Among the reliability tests, material statistics and Cronbach's alpha coefficients were used. It was found that χ^2/df (<5), SRMR (<0.10) ve AGFI (>0.90), RMSEA (<0.08), CFI (>0.95), IFI (>0.95), GFI (>0.95) model fit indices were in good level. A statistically significant, positive and linear relation was found between SOC-R and General Self-Efficacy. Cronbach Alpha of SOC-R was 0.82 and the Cronbach Alpha of the sub-dimensions ranged from 0.77 to 0.78. Conclusion: As a result, it was determined that SOC-R was valid and highly reliable and did not show any change in time.

Key Words: Sense of Coherence, Validity, Reliability.

* Dr. Öğr. Üyesi, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü. E-mail: drhhtekin@gmail.com ORCID: 0000-0002-6300-4098.

** Dr. Öğr. Üyesi Necmettin Erbakan Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü. E-mail: drkirioglu@gmail.com ORCID: 0000-0003-0130-0841.

GİRİŞ

Son yıllarda, sağlık ve klinik psikoloji araştırmaları sağlığı olumsuz yönde etkileyen veya rahatsızlık seyrini kötüleştiren risk faktörlerini ve psikososyal stres etkenlerini belirlemeye odaklanmıştır. Bununla birlikte, geçen yıllar içerisinde, sağlığı koruyucu faktörlere olan ilgi giderek artmıştır (Bachem ve Maercker, 2016). İnsanlar yaşamları boyunca çeşitli sıkıntılar yaşayabilmekte ve bu süreçlerde verilen tepkiler farklılık gösterebilmektedir. Tepkilerde görülen farklılıkların nedenini anlamak için sürecin psikometrik unsurlarını ölçmek ve belirlemek açısından oldukça önemlidir. Bu farklılığı anlamak ve açıklamak için Antonovsky (1979) tarafından Duygusal tutarlılık modeli geliştirilmiştir (Thoma ve ark., 2018). Duygusal tutarlılık ya da diğer bir adıyla bütünlük duygusu insanoğlunun yaşama isteği ve yaşamdan keyif alma isteğini kapsar. Bireyin sıkıntılı durumlarda yaşama ve dünyaya karşı tutumunu açıklar (Antonovsky, 1997). Duygusal tutarlılık teorisi varsayımına göre duygusal tutarlılık çocukluk ve ergenlik döneminde şekillenmeye başlar ve genç yetişkinlik döneminde bir standart kazanır. Bu aşamadan sonra, sıkıntılı ve önemli yaşamsal olaylara tepki olarak ortaya çıkmak üzere standartlaşır (Antonovsky, 1987). Antovosky'nin geliştirdiği bu model literatürde salutojenik (salutogenesis) yaklaşım olarak da bilinmektedir. Bu model patolojiyi açıklayan modellere alternatif bir model olarak geliştirilmiş ve sıkıntılı yaşam olaylarına uyum gösterme ile baş etme kapasitelerinin neye göre değişiklik gösterdiğini açıklamak için kullanılmaktadır (Çeçen, 2008).

Antovosky bireylerin duygusal tutarlıklarını belirleyebilmek amacıyla Duygusal Tutarlılık Ölçeği'ni geliştirmiştir (Antonovsky, 1993; Bachem ve Maercker, 2016). Geliştirilen bu psikometrik ölçek çokça ilgi görmüş ve dünya genelinde en sık uygulanan salutojenik araçlardan biri haline gelmiştir. (Eriksson ve Mittelmark, 2017). Bazı araştırmalar (Eriksson ve Lindström, 2005; Rajesh ve ark., 2016) bu ölçeğin duygusal tutarlılığı değerlendirmek için geçerli ve güvenilir bir araç olduğunu ortaya koysa da diğer çalışmalar (Gruszczynska, 2006; Volanen ve ark., 2007; Saravia ve ark., 2015; Feldt ve ark., 2017) bu ölçeğin psikometrik özelliklerini ve ölçüm becerilerini faktörel yapısı, dış geçerliliği, tutarlılığı ve kullanılabilirliği açısından eleştirmişlerdir. Bachem ve Maercker (2016) Duygusal Tutarlılık Ölçeği'ne yöneltilen eleştireli gözden geçirmişler ve bu sürecin sonunda Revize Edilmiş Duygusal Tutarlılık Ölçeği'ni (R-DTÖ) geliştirmişlerdir. R-DTÖ'nün amacını yaşamsal olayları birbirine bağlı olarak algılama ve yaşam deneyimlerinin olumlu ve olumsuz değerlendirmelerini dengeleme yeteneğinin ölçülmesi olarak tanımlanıp kavramsallaştırılabilir (Arciero ve Guidano, 2000). R-DTÖ esneklik, bilgelik ve anlamlandırma gibi meta-sezgisel unsurlarla ilişkidir (Bachem ve Maercker, 2016). Esneklik, stres ya da sıkıntıya uyum sağlama yeteneği olarak tanımlanabilir. Ciddi risk deneyimlerinin birleşimi ve bu deneyimlere rağmen nispeten olumlu psikolojik sonuçlarla ilgilenen bir kavramdır (Rutter, 2012). Bilgelik, insan işleyişinin entelektüel, duyuşsal ve motivasyonel yönlerinin koordineli ve dengeli etkileşimini içeren bir akıl ve davranış durumunu tanımlar. Bilgelik, dinleme, değerlendirme ve tavsiye verme becerisi de dahil olmak üzere, yüksek derecede kişisel ve kişilerarası bir yetkinlik ile ilişkilidir (Baltes ve Staudinger, 2000).

Revize Edilmiş Duygusal Tutarlılık Ölçeği'nin (R-Dtö) Değerlendirilmesi: Türkçe Geçerlilik Ve Güvenirlilik Çalışması

Anlamlandırma, yaşanan bir sorunu ya da olayı daha önceki içsel deneyimlerden yola çıkarak değerlendirmektir. Örneğin kanser yüzünden yakınına kaybetmiş bir kişi bunu çok acımasız bir olay olarak anlamlandırırken diğer bir kişi ise bunu yaşamın gayet doğal bir süreci olarak anlamlandırabilmektedir (Park, 2010).

Revize Edilmiş Duygusal Tutarlılık Ölçeği, Atnovosky'nin (1979) orijinal Duygusal Tutarlılık Ölçeği'nden farklıdır. Yeni ölçek, yaşamsal olayların tahmin edilebilirliği ya da anlaşılabilirliğini olumsuz ya da olumlu değerlendirmeye yönelik daha nötr ya da daha kadercı bir yapı içermektedir. Bu nedenle R-DTÖ insan deneyimlerinin ilişkililiğine ve belirsizliğine odaklanır (Bachem ve Maercker, 2016)

Bachem ve Maercker (2016) araştırmalarının amacını, Antonovsky'e (1993) ait olan Duygusal Tutarlılık Ölçeği'nin önceki eksikliklerinin üstesinden gelen revize edilmiş bir Duygusal Tutarlılık Ölçeği geliştirmek ve klinik ve sağlık psikolojisi ya da araştırma ortamlarında kullanılmak üzere Duygusal Tutarlılık Ölçeği'nin psikometrik özelliklerini incelemek olarak belirlemişlerdir. Bachem ve Maercker'in (2016) ardından Revize Edilmiş Duygusal Tutarlılık Ölçeği'nin (R-DTÖ) farklı dillerde ve farklı örneklerde (Mc Gee ve ark., 2018; Thoma ve ark., 2018) test edilerek benzer sonuçlar elde edilmesi ile R-DTÖ'nün Türk kültürüne de uyarlanabileceği düşünülmüştür. Bu nedenle bu çalışmanın amacı Revize Edilmiş Duygusal Tutarlılık Ölçeği'nin (R-DTÖ) Türk kültürüne uyarlanarak Türkçe geçerlilik ve güvenilirliği ile psikometrik özelliklerinin test edilmesidir

YÖNTEM

Çalışma Tasarımı

Bu araştırma, tutarlılık duygusu ve öz yeterlilik üzerine toplanan verilere odaklanmaktadır. Araştırmada kullanılan standart ölçekler haricinde yaş, cinsiyet, eğitim ve çalışma durumuna ilişkin sorular da yer almaktadır.

Süreç

Revize Edilmiş Duygusal Tutarlılık Ölçeği'nin Türkçe uyarlamasını yapmak için ölçeğin orijinal yazarları olan Bachem ve Maercker'dan izin alınmıştır. Uyarlama çalışmalarında ölçek maddelerinin dil ve anlatım açısından mümkün olduğunca anlaşılır kılınması gerekmektedir. Orijinal ölçek formunun Türkçe'ye çevrilmesi beş aşamada gerçekleştirilmiştir (Aksayan ve Gözüm, 2002; Seçer ve ark., 2013; Seçer, 2015). Öncelikle orijinal ifadeler hem Türkçe'ye hem de İngilizce'ye hâkim iki bağımsız çevirmen tarafından Türkçe'ye çevrilmiştir. İkinci aşamada bu ifadeler İngilizce ifadelerle birlikte on farklı uzmana gönderilmiş ve maddeleri değerlendirmeleri istenmiştir. Üçüncü aşamada psikoloji ve sosyal hizmet alanından uzman görüşleri karşılaştırılmış ve orijinal ifadeyi en iyi ifade ettiği düşünülen çeviriler kabul edilmiştir. Dördüncü aşamada başlangıçtaki iki bağımsız çevirmenden farklı bir çevirmen tarafından ölçek ifadeleri tekrar İngilizce'ye çevrilmiştir. Son aşamada tekrar İngilizce'ye çevrilen ifadeler makalenin iletişim yazarı olan Bachem'e gönderilmiş ve kendisinden ifadeleri kontrol etmesi istenmiştir. Bachem tarafından üç madde ile ilgili düzeltme önerisi verilmiş olup bu düzeltmeler yapılarak kendisine tekrar yollanmıştır.

Bachem'in kabul ettiği ve son şekli verilen ölçek formu üzerinde geçerlik ve güvenilirlik analizleri yapılmıştır.

Verilerin Toplanması

Veriler, surveey.com tarafından sunulan online anket aracılığı ile toplanmıştır. Online anketin ilk sayfasında araştırmanın amacı ve kapsamı ile bilgi verilmiştir. Katılımcılar "devam" butonuna basmaları durumunda anket sorularına geçmişlerdir.

Katılımcılar

Araştırmanın katılımcıları belirlenirken orijinal ve Almanca uyarlama çalışmasında olduğu gibi (Bachem ve Maercker, 2016; Thoma ve ark., 2018) katılımcılar genel nüfus içerisinde belirlenmiştir. Böylece araştırmanın katılımcıları, araştırmaya katılmayı kabul eden 18 yaş ve üzerindeki bireylerden oluşmaktadır. Buna ek olarak katılımcıların Türkçe okuma ve anlama yeteneğine sahip olmaları yeterli bir ölçüt olarak kabul edilmiştir. Ayrıca bir dahil etme veya hariç tutma kriterleri uygulanmamıştır. Uygun ve kartopu örneklem yöntemiyle (Goodman, 1961) katılımcılara ulaşılmıştır. Araştırmacılar, katılımcılara ulaşabilmek için öncelikle yakın çevresinden başlamış ve daha sonra yakın çevresinin de çevresi araştırmaya katılarak toplamda 503 kişiye ulaşılmıştır. Katılımcılara ait özellikler tablo 1'de yer almaktadır.

Tablo 1. Katılımcılara ait sosyo-demografik bilgiler.

Değişkenler		n	%
Cinsiyet	Kadın	351	69,8
	Erkek	152	30,2
Eğitim	İlköğretim	12	2,4
	Lise ve dengi	128	25,4
	Lisans	262	52,1
	Yüksek Lisans	58	11,5
	Doktora	43	8,5
Çalışma Durumu	Tam zamanlı bir işte çalışıyorum	216	42,9
	Yarı zamanlı bir işte çalışıyorum	13	2,6
	İşsizim	45	8,9
	Gönüllü çalışmalara katılıyorum	6	1,2
	Emekliyim	4	0,8
	Çalışmıyorum	35	7,0
	Stajyerim	6	1,2
	Öğrenciyim	178	35,4
	Yaş	Min-Max	Ort.
	18 -69	27,35	8,70

Revize Edilmiş Duygusal Tutarlılık Ölçeği'nin (R-Dtö) Değerlendirilmesi: Türkçe Geçerlilik Ve Güvenirlilik Çalışması

Ulaşılan 503 katılımcının yaşları 18 ila 69 arasında değişmektedir (Ort. = 27,35; Ss. = 8,70). Araştırmaya 351 kadın katılmıştır. Katılımcıların büyük çoğunluğu lisans mezunu (n=262) olup yine büyük çoğunluğu tam zamanlı bir işte çalışmaktadır (n=216).

Veri Toplama Araçları

Bu bölümde uyarlama çalışmasında kullanılacak olan Revize Edilmiş Duygusal Tutarlılık Ölçeği (R-DTÖ) ile R-DTÖ'nün geliştirilmesi ve farklı dildeki uyarlama çalışmasında yakınsak geçerlilik için kullanılan (Bachem ve Maercker, 2016; Mc Gee ve ark., 2018) Genel Öz Yeterlilik Ölçeği ve R-DTÖ ile ilgili yapılan çalışmalarda sorulan sosyo-demografik bilgi formundan bahsedilecektir.

Sosyo-demografik Bilgi Formu

R-DTÖ'nün geçerlilik ve güvenilirlik ve uyarlama çalışmalarında (Bachem ve Maercker, 2016; Mc Gee ve ark., 2018; Thoma ve ark., 2018) katılımcıların yaşı, cinsiyeti, eğitim ve çalışma durumuna ilişkin bilgiler sorulduğundan bu çalışma içinde benzer bilgilerin elde edilmesi uygun görülmüştür.

Revize Edilmiş Duygusal Tutarlılık Ölçeği (R-DTÖ)

R-DTÖ'nün geçerlilik ve güvenilirliği Bachem ve Maercker (2016) tarafından yapılmıştır. Bireylerin sağlığını korumak ve geliştirmek için yaşam deneyimlerini algılama ve bütünleştirme ile ilgili yöntemlerini ölçmeyi amaçlar. R-DTÖ, 13 maddeden oluşan beşli likert tipinde bir ölçektir (1 rakamı hiç doğru değil ucunda yer alırken, 5 rakamı çok doğru ucunda yer almaktadır). Ölçeğin üç alt boyutu bulunmaktadır. Bu alt boyutlar; "yönetebilirlik", "derinlemesine düşünme" ve "denge" olmak üzere sıralanmaktadır. Yönetebilirlik alt boyutu 1, 6 (ters puanlanmaktadır), 7, 8 ve 9. maddelerden, derinlemesine düşünme alt boyutu 10, 11, 12 ve 13. maddelerden, denge alt boyutu 2, 3, 4 ve 5. maddelerden oluşmaktadır. Bachem ve Maercker (2016) ölçeğin geliştirilmesi aşamasında ölçeği iki farklı örneklem üzerinde test etmişlerdir. İki örneklemden elde edilen tüm ölçeğe ait değerler $\alpha = 0,75$ ve $0,81$ olarak bulunmuştur. Alt boyutlara ilişkin değerler ise $\alpha = 0,57$ ve $0,77$ arasında değişmektedir.

Genel Öz Yeterlilik Ölçeği

Aypay (2010) tarafından geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları yapılarak Türk kültürüne uyarlanan, tamamı pozitif ve 10 maddeden oluşan ölçek tamamen yanlış ve tamamen doğru noktalarıyla sınırlanan 4'lü likert tipinde bir ölçektir. GÖYÖ'deki tüm maddeler olumlu yönde puanlanmakta ve 10 ile 40 arasında puan alınmaktadır. Maddelerde yüksek puan almak yüksek seviyedeki genel öz-yeterliliğe işaret etmektedir. Ölçek değişik çevrelerin yeni ve zor görevlerle başa çıkma yeterliliği inancını test etmektedir. Çaba ve direnç, yetenek ve güven alt boyutlarına sahip ölçeğin iç tutarlılık katsayıları ilk bileşen için $0,79$ ve ikinci bileşen için $.63$ bulunmuştur. Toplamda hesaplanan Alfa katsayısı ise $0,83$ 'tür. Ölçek hem toplam puan üzerinden hem de alt boyutlar üzerinden analize izin vermektedir.

Verilerin Analizi

Bachem ve Maercker'ın (2016) belirttiği üçlü faktör yapı Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) ile test edilmiştir. Çalışma kapsamında χ^2/df , RMSEA, SRMR, CFI, IFI, GFI ve AGFI gibi farklı uyum indeksleri kullanılmıştır. Modelin uyumuna karar verirken uyum indekslerinin literatürde belirtilen kabul edilebilir veya iyi uyum değerlerini yakalaması gerektiği ifade edilmektedir (Hu ve Bentler, 1999; Marsh ve ark., 2004; Marsh ve ark., 2010; Kline, 2015). Buna göre χ^2/df için kabul edilebilir uyum değeri <5 ve iyi uyum değeri <2 ; RMSEA için kabul edilebilir uyum değeri $<0,10$ ve iyi uyum değeri $<0,08$; SRMR için kabul edilebilir uyum değeri $<0,10$ ve iyi uyum değeri $<0,05$; CFI, IFI, GFI ve AGFI için kabul edilebilir uyum değeri $>0,90$ ve iyi uyum değeri $>0,95$ olarak belirlenmiştir. İç tutarlılık Cronbach's alpha (α) ile değerlendirilmiş olup $>0,70$ yeterli ve $>0,80$ iyi bir iç tutarlılık için ölçüt kabul edilmiştir (Cronbach, 1951). Yakınsak geçerliliğin test edilmesinde ise Pearson korelasyon analizi kullanılmıştır. Korelasyon için 0,10 düşük, 0,30 orta ve 0,50 ve üzeri güçlü bir ilişki için ölçüt olarak kabul edilmiştir (Cohen, 2013).

BULGULAR

Araştırmanın temel amacı ile ilgili olarak, aşağıdaki bölümler, R-DTÖ'nün psikometrik özelliklerini değerlendirmektedir.

Yapı Geçerliliği için DFA

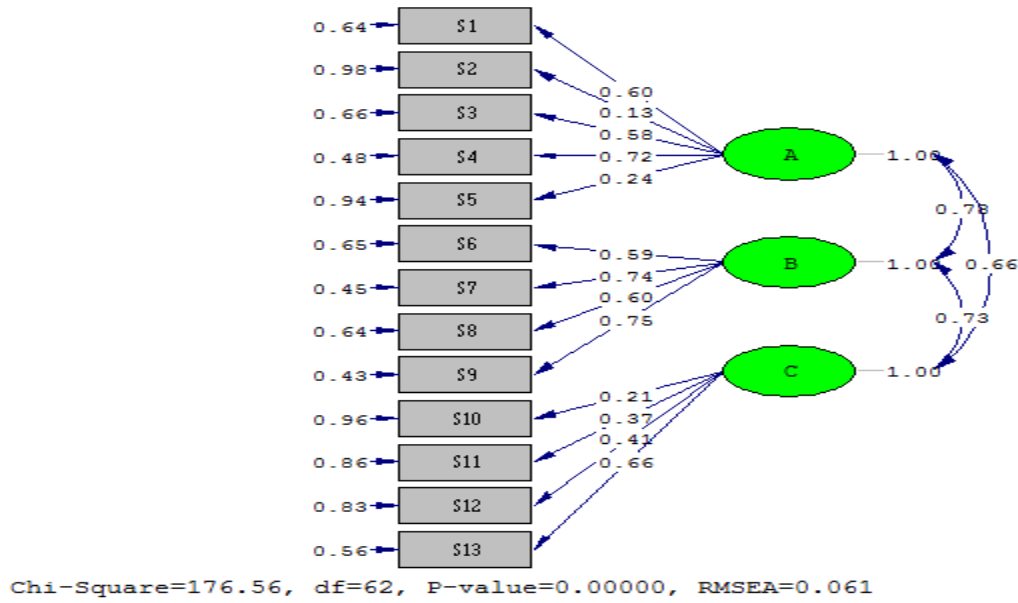
R-DTÖ'nün faktör yapısını incelemek için orijinal çalışmada belirtilen üç faktörlü yapı temel alınmış ve üç faktörlü yapının model uyumu irdelenmiştir. Birinci ve ikinci düzey DFA'ya ait model uyum indeksleri tablo 2'de gösterilmektedir.

Tablo 2. R-DTÖ'ye ait DFA Sonuçlarının Uyum İndeksleri

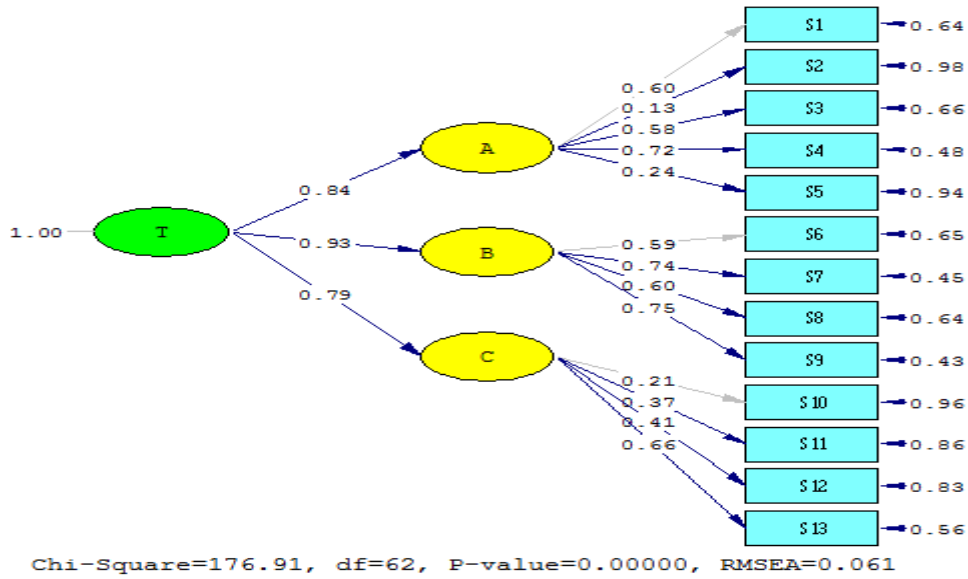
	χ^2	df	χ^2/df	RMSEA	SRMR	CFI	IFI	GFI	AGFI
Birinci Düzey DFA	176,56	62	2,847	0,061	0,053	0,95	0,95	0,95	0,92
İkinci Düzey DFA	176,91	62	2,853	0,061	0,053	0,95	0,95	0,95	0,92

Model uyum indeksleri incelendiğinde tüm değerlerin kabul edilebilir değerlerin üstünden olduğu tespit edilmiştir. χ^2/df (<5), SRMR ($<0,10$) ve AGFI ($>0,90$) değerlerinin kabul edilebilir değerlerinin üstünde olduğu buna karşın RMSEA ($<0,08$), CFI ($>0,95$), IFI ($>0,95$), GFI ($>0,95$) değerlerinin iyi uyum değerlerini yakaladığı görülmektedir. Birinci ve ikinci düzeye ait path diyagramı şekil 1 ve 2'de görülmektedir.

Revize Edilmiş Duygusal Tutarlılık Ölçeği'nin (R-Dtö) Değerlendirilmesi: Türkçe Geçerlilik Ve Güvenirlilik Çalışması

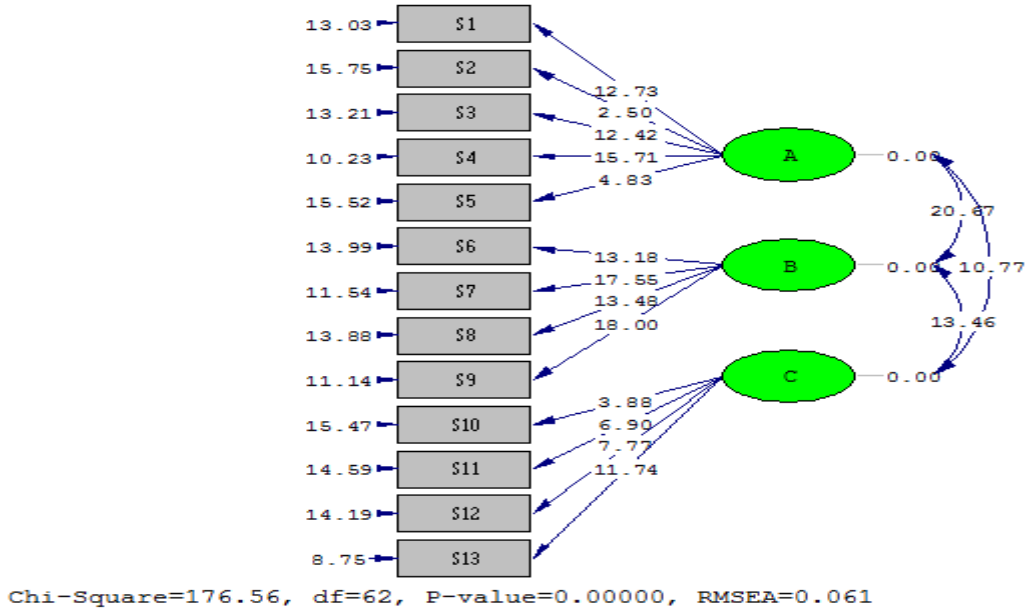

Şekil 1. Birinci Düzey DFA'ya ait path diyagramı

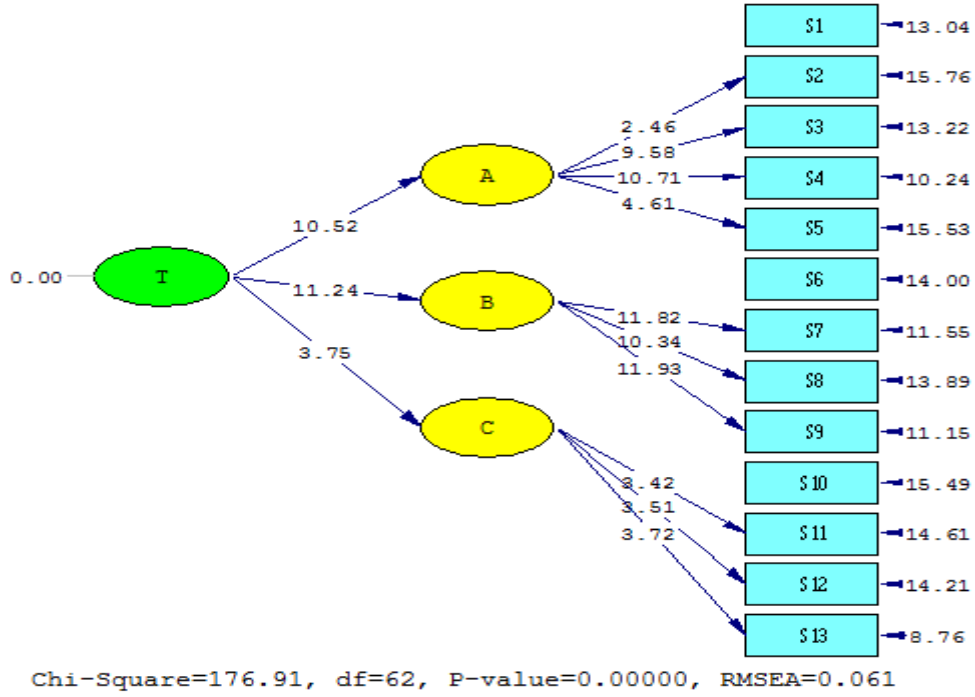

Şekil 2. İkinci Düzey DFA'ya ait path diyagramı

Modellerdeki path diyagramlarında yer alan t değerleri de incelenmiştir. Eğer t değerlerinin en az 1,96'yı aşmadığı durumlarda anlamsız olduğu, Lisrel programının bu maddeleri kırmızı ile gösterdiği ve kesinlikle modelden çıkarılması gerektiği belirtilmektedir (Jöreskog ve Sörbom, 1996). Şekil 3 ve 4'te birinci ve ikinci düzey DFA'ya ait path diyagramlarında yer alan t değerleri verilmektedir.

Şekil 3. Birinci düzey DFA'ya ait path diyagramındaki t değerleri

Şekil 4. İkinci düzey DFA'ya ait path diyagramındaki t değerleri

Birinci ve ikinci düzey DFA'ya ait path diyagramındaki t değerlerinin 1.96'yı aştığı ve en az 0,05 düzeyinde anlamlı olduğu tespit edilmiştir.

Revize Edilmiş Duygusal Tutarlılık Ölçeği'nin (R-Dtö) Değerlendirilmesi: Türkçe Geçerlilik Ve Güvenirlilik Çalışması

R-TDÖ'nün İç Tutarlılığı

R-TDÖ'nün iç tutarlılığı ortaya koymak için ölçeğin Cronbach's alpha katsayısına bakılmıştır. Tüm ölçeğin Cronbach's alpha katsayısı $\alpha = 0,82$ bulunmuştur. Yönetebilirlik, derinlemesine düşünme ve denge alt boyutların Cronbach's alpha katsayısı sırasıyla $\alpha = 0,77$; $0,77$ ve $0,78$ olarak bulunmuştur.

Yakınsak Geçerlilik

Yakınsak geçerlilik için tercih edilen Genel Öz Yeterlilik Ölçeği'nin R-TDÖ ile pozitif bir şekilde ilişkili olması beklenmektedir. Yakınsak geçerlilik için yapılan Pearson's korelasyon analiz Tablo 3'te verilmektedir.

Tablo 3. Genel Öz Yeterlilik Ölçeği ile R-TDÖ arasındaki yakınsak geçerlilik sonuçları

Ölçüm Araçları	R-TDÖ	Yönetebilirlik	Derinlemesine Düşünme	Denge	M	SD	Ölçek Aralığı
R-TDÖ					49,27	6,85	13-65
Yönetebilirlik	0,57**				18,52	3,01	5-25
Derinlemesine Düşünme	0,83**	0,50**			15,74	2,94	4-20
Denge	0,71**	0,30**	0,39**		15,02	2,87	4-20
Genel Öz Yeterlilik	0,62**	0,88**	0,54**	0,30**	30,57	5,40	10-40
Çaba ve Direnç	0,58**	0,71**	0,51**	0,27**	17,59	3,65	6-24
Yetenek ve Güven	0,57**	0,53**	0,50**	0,30**	12,99	2,16	4-16

** $p < 0,01$

Tablo 3 incelendiğinde R-TDÖ ile Genel Öz Yeterlilik Ölçeği ($r=0,62$) ve alt boyutları ($r=0,58$; $0,57$) arasındaki ilişkinin $p < 0,01$ düzeyinde anlamlı, pozitif ve güçlü olduğu tespit edilmiştir. Benzer bir şekilde R-TDÖ'nün tüm alt boyutları ile Genel Öz Yeterlilik Ölçeği ve alt boyutları arasında $p < 0,01$ düzeyinde anlamlı ve pozitif bir ilişki olduğu görülmektedir. Yönetebilirlik alt boyutu ile Genel Öz Yeterlilik Ölçeği ($r=0,88$) ve alt boyutları ($r=0,71$; $0,53$) arasındaki ilişkinin güçlü olduğu, derinlemesine düşünme alt boyutu ile Genel Öz Yeterlilik Ölçeği ($r=0,54$) ve alt boyutları ($r=0,51$; $0,50$) arasındaki ilişkinin güçlü olduğu, denge alt boyutu ile Genel Öz Yeterlilik Ölçeği ($r=0,30$) ve alt boyutlardan yetenek ve güven ($r=0,30$) arasında orta düzey, alt boyutlardan çaba ve direnç ($r=0,27$) arasında ise düşük düzeyde ilişki olduğu belirlenmiştir.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu çalışmanın amacı R-DTÖ'nün psikometrik özelliklerini belirlemektir. DFA ile Bachem ve Maercker'in (2016) ortaya koyduğu yönetebilirlik, derinlemesine düşünme ve denge alt boyutlarından oluşan üç boyutlu yapı doğrulanmıştır. Tüm uyum indekslerinin literatürde belirtilen kabul edilebilir değerlerin (Hu ve Bentler, 1999; Marsh ve ark., 2004; Marsh ve ark., 2010; Kline, 2015) üstünde olduğu belirlenmiştir.

Tüm ölçeğe ait iç tutarlılığın orijinal çalışma (Bachem ve Maercker, 2016) ve diğer çalışmalar (Mc Gee ve ark., 2018; Thoma ve ark., 2018) ile benzerlik gösterdiği ve iyi bir iç tutarlılığa sahip olduğu söylenebilir (Cronbach, 1951). Alt boyutlardan elde edilen iç tutarlılığın yeterli olduğu (Cronbach, 1951), Bachem ve Maercker'ın (2016) çalışmasındaki sonuçlara çok benzer değerlerin elde edildiği belirtilebilir. Elde edilen değerler diğer çalışmalar (Mc Gee ve ark., 2018; Thoma ve ark., 2018) ile de benzerlik göstermesine rağmen özellikle orijinal çalışmada denge alt boyutuna ait iç tutarlılık değeri ($\alpha=0,63$ ve $\alpha=0,57$) Cronbach'ın (1951) belirttiği değer altında kalmıştır. Benzer sonuç ($\alpha=0,54$) Mc Gee ve arkadaşlarının (2018) yaptığı çalışmada da elde edilmiştir. Buna karşın hem Bachem ve Maercker (2016) hem de Mc Gee ve arkadaşları (2018) madde sayısı az olan alt boyutların daha düşük iç tutarlılığa sahip olabileceğini (Widaman ve ark., 2011) belirtmişlerdir. Bu çalışmada hem tüm ölçeğe hem de alt boyutlara ait iç tutarlılığın 0,7 (Cronbach, 1951) değerinin üstünde olduğu tespit edilmiş olup ölçek ve alt boyutlarının iç tutarlılığının iyi olduğu söylenebilir.

Yakınsak geçerlilik için tercih edilen Genel Öz Yeterlilik Ölçeği ve alt boyutları ile R-DTÖ arasında güçlü bir ilişki olduğu, benzer sonucun alt boyutlardan yönetebilirlik ve derinlemesine düşünme ile de elde edildiği tespit edilmiştir. Korelasyonun 0,50 ve üzerinde olması güçlü bir ilişki için ölçüt olarak kabul edildiğinden (Cohen, 2013) elde edilen bulgular R-DTÖ'nün Genel Öz Yeterlilik Ölçeği ile iyi düzeyde korelasyona sahip olduğunu göstermektedir. Diğer taraftan denge alt boyutu ile Genel Öz Yeterlilik Ölçeği ve boyutları arasında orta ve düşük düzeyde korelasyonlar elde edilmiştir. Benzer sonuçlar Bachem ve Maercker (2016) ve Mc Gee ve arkadaşlarının (2018) yaptığı çalışmalarda da elde edilmiştir. Ancak her iki çalışmada (Bachem ve Maercker, 2016; Mc Gee ve ark., 2018) ve bu çalışmada da Genel Öz Yeterlilik Ölçeği ve R-DTÖ arasında 0,50 ve üzerinde (Cohen, 2013) bir korelasyon bulunmuş olması yakınsak geçerlilik için yeterli görülmüştür.

Türkçe'ye uyarlanan R-DTÖ'nün geçerli ve güvenilir bir ölçüm aracı olduğu yapılan analiz çerçevesinde tespit edilmiştir. Revize Edilmiş Duygusal Tutarlılık Ölçeği'nin, insanların yalnızca aşırı stresli deneyimleri değil, aynı zamanda doğal olarak ortaya çıkan stres faktörlerinin de ele alınmasına yardımcı olan bir kavramı kapsadığı varsayılmaktadır (Bachem ve Maercker, 2016). R-DTÖ'nün daha rafine ve daha iyi tanımlanmış bir tutarlılıkta olduğu görülmüştür. Bununla birlikte, R-DTÖ ile ilgili araştırmalar halen erken aşamadadır ve daha fazla çalışmaya ihtiyaç vardır. Sonuç olarak R-DTÖ, duygusal tutarlılık ile ilgili yapılacak çalışmalarda kullanmak için uygun olan psikometrik özellikleri taşımaktadır. Bu ölçek Türk kültüründe duygusal tutarlılık üzerine yapılacak çalışmalarda kullanılabilecek güvenilir bir ölçüm aracıdır. Söz konusu ölçeğin klinik bir grupta uygulanmamış olması elde edilen bulguları sınırlamaktadır. Bu nedenle, ilerleyen süreçte klinik gruplarla çalışılarak bu ölçeğin klinik örneklemeler üzerinden de doğrulanması önerilmektedir.

Revize Edilmiş Duygusal Tutarlılık Ölçeği'nin (R-Dtö) Değerlendirilmesi: Türkçe Geçerlilik Ve Güvenirlilik Çalışması

KAYNAKÇA

- Aksayan, S. ve Gözüm, S. (2002). Kültürlerarası Ölçek Uyarlaması İçin Rehber I: Ölçek Uyarlama Aşamaları ve Dil Uyarlaması. *Hemşirelik Araştırma Dergisi*, 4(1), 9-14.
- Antonovsky A.(1979). *Health, Stress, and Coping*, Jossey-Bass Publishers.
- Antonovsky A.(1993). The Structure and Properties of The Sense of Coherence Scale. *Social science & medicine*, 36(6), 725-33.
- Antonovsky, A. (1987). *Unraveling The Mystery of Health: How People Manage Stress and Stay Well*. San Francisco, CA: Jossey-Bass.
- Antonovsky, A. (1997) *Salutogenese: Zur Entmystifizierung der Gesundheit*. Tübingen, DGVT.
- Arciero, G., Guidano, V. F. (2000). Experience, Explanation, and The Quest for Coherence. In R. A. Neimeyer & J. D. Raskin (Eds.), *Meaning-making frameworks for psychotherapy*, 91-118.
- Bachem, R., Maercker, A. (2016). Development and Psychometric Evaluation of A Revised Sense of Coherence Scale. *European Journal of Psychological Assessment*, 34, 206-215.
- Baltes, P. B., Staudinger, U. M. (2000). Wisdom: A Metaheuristic (Pragmatic) to Orchestrated Mind and Virtue Toward Excellence. *American Psychologist*, 55(1), 122-136.
- Cohen, J. (2013). *Statistical Power Analysis for The Behavioral Sciences*. New York: Routledge.
- Cronbach, L. J. (1951). Coefficient Alpha and The Internal Structure of Tests. *Psychometrika*, 16(3), 297-334.
- Çeçen, A. R. (2008). Üniversite Öğrencilerinde Yaşam Doyumunu Yordamada Bireysel Bütünlük (Tutarlılık) Duygusu, Aile Bütünlük Duygusu ve Benlik Saygısı. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 4(1), 19-30.
- Eriksson, M., Lindström, B. (2005). Validity of Antonovsky's Sense Of Coherence Scale: A Systematic Review. *Journal of Epidemiology & Community Health*, 59(6), 460-466.
- Eriksson, M., Mittelmark, M. B. (2017). The Sense of Coherence and Its Measurement. In: Mittelmark MB, Sagy S, Eriksson M, Bauer GF, Pelikan JM, Lindstrom B, et al., editors. *The Handbook of Salutogenesis*. Cham (CH): Springer Copyright, 97-106.
- Feldt, T., Lintula, H., Suominen, S., Koskenvuo, M., Vahtera, J., Kivimaki, M. (2007). Structural Validity and Temporal Stability of The 13-Item Sense of Coherence Scale: Prospective Evidence From The Population-Based HeSSup Study. *Quality of Life Research: An International Journal of Quality of Life Aspects of Treatment, Care and Rehabilitation*. 16(3), 483-93.
- Goodman, L. A. (1961). Snowball Sampling. *The Annals of Mathematical Statistics*, 32, 148-170.

- Gruszczynska, E. (2006). What is Measured by The Orientation to Life Questionnaire? Construct validity of the instrument for the Sense of Coherence measurement. *Polish Psychological Bulletin*, 37(2), 74.
- Hu, L. T., Bentler, P. M. (1999). Cutoff Criteria for Fit Indexes in Covariance Structure Analysis: Conventional Criteria Versus New Alternatives. *Structural Equation Modeling: A Multidisciplinary journal*, 6(1), 1-55.
- Jöreskog, K. G., Sörbom, D. (1996). LISREL 8: User's Reference Guide. Lincolnwood, IL: Scientific Software International.
- Kline, R. B. (2015). Principles and Practice of Structural Equation Modeling. New York: Guilford Publications.
- Marsh, H. W., Hau, K. T., Wen, Z. (2004). In Search of Golden Rules: Comment on Hypothesis-Testing Approaches to Setting Cutoff Values for Fit Indexes and Dangers in Overgeneralizing Hu and Bentler's (1999) Findings. *Structural Equation Modeling*, 11(3), 320-341.
- Marsh, H. W., Lüdtke, O., Muthén, B., Asparouhov, T., Morin, A. J., Trautwein, U., Nagengast, B. (2010). A New Look at The Big Five Factor Structure Through Exploratory Structural Equation Modeling. *Psychological Assessment*, 22(3), 471.
- Mc Gee, S. L., Hölzge, J., Maercker, A., Thoma, M. V. (2018). Evaluation of The Revised Sense of Coherence scale in A Sample of Older Adults: A Means to Assess Resilience Aspects. *Aging & mental health*, 22(11), 1438-1447.
- Park, C. L. (2010). Making Sense of The Meaning Literature: An Integrative Review of Meaning Making and Its Effects on Adjustment to Stressful Life Events. *Psychological Bulletin*, 136(2), 257-301.
- Rajesh, G., Eriksson, M., Pai, K., Seemanthini, S., Naik, D. G., Rao, A. (2016). The Validity and Reliability of The Sense of Coherence Scale Among Indian University Students. *Global Health Promotion*. 23(4), 16-26.
- Rutter, M. (2012). Resilience As A Dynamic Concept. *Development and Psychopathology*. 24(2),335-44.
- Saravia, J. C., Iberico, C., & Yearwood, K. (2015). Validation of Sense of Coherence (SOC) 13-item scale in a Peruvian sample. *Journal of Behavior, Health & Social Issues*, 6(2), 35-44.
- Seçer, İ. (2015). Psikolojik Test Geliştirme ve Uyarlama Süreci SPSS ve LISREL uygulamaları. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Seçer, İ., Halmatov, S. Gençdoğan, B. (2013). Duygusal Tepkisellik Ölçeği'nin Türkçeye uyarlanması: Güvenirlilik ve geçerlilik çalışması. *Sakarya University Journal of Education*, 3(1), s.77-89.
- Thoma, M. V., Mc Gee, S. L., Fegert, J. M., Glaesmer, H., Brähler, E., Maercker, A. (2018). Evaluation of The Revised Sense of Coherence Scale in A Representative German Sample. *PloS one*, 13(12), 1-18.
- Volanen, S.M., Suominen, S., Lahelma, E., Koskenvuo, M., Silventoinen, K. (2007). Negative Life Events and Stability of Sense of Coherence: A Five-Year Follow-

Revize Edilmiş Duygusal Tutarlılık Ölçeği'nin (R-Dtö) Değerlendirilmesi: Türkçe Geçerlilik Ve Güvenirlilik Çalışması

Up Study of Finnish Women and Men. Scandinavian journal of psychology. 48(5), 433-41.

Widaman, K. F., Little, T. D., Preacher, K. J., Sawalani, G. M. (2011). On Creating and Using Short Forms of Scales in Secondary Research. In K. H. Trzesniewski, M. B. Donnellan, & R. E. Lucas (Eds.), *Secondary data analysis: An introduction for psychologists* (pp. 39-61). Washington, DC: American Psychological Association.

Ek 1: Türkçe Uyarlaması Yapılan “Revize Edilmiş Tutarlılık Duygusu Ölçeği”

Revize Edilmiş Tutarlılık Duygusu Ölçeği (R-TDÖ)					
Aşağıda yaşam ile ilgili bazı ifadeler yer almaktadır. Lütfen her bir ifadeyi dikkatlice okuyarak size en uygun ifadeyi 1 rakamı “hiç doğru değil”e 5 rakamı “çok doğru” ya karşılık gelecek şekilde işaretleyiniz.					
1. Her şeye rağmen kötü deneyimlerden ders çıkarabilirim.	1	2	3	4	5
2. Kötülüğün de dünyada yeri vardır.	1	2	3	4	5
3. Gerçekten korkunç veya sarsıcı bir şey ile aniden karşılaşabileceğimi biliyorum.	1	2	3	4	5
4. Çoğu olumsuz duygunun (örneğin öfke) ayrıca olumlu tarafları da olduğuna ikna oldum.	1	2	3	4	5
5. Düşüncelerim ve eylemlerimde, olayların iyi ve kötü olmak üzere sıklıkla iki yönü olduğunu dikkate alırım.	1	2	3	4	5
6. Güç durumlar beni aşırı zorlar.	1	2	3	4	5
7. İnsan hayattaki acılarıyla baş etmenin bir yolunu her zaman bulabilir.	1	2	3	4	5
8. Hayattaki deneyimlerim sayesinde yeni durumları iyi bir şekilde idare edebilirim.	1	2	3	4	5
9. Değiştirilemeyecek şeyleri kabul edebilirim.	1	2	3	4	5
10. Durumlara genel olarak iyi bir açıdan bakabilmek benim için önemlidir.	1	2	3	4	5
11. Genelde bir durumu çeşitli açılardan ele alabilirim.	1	2	3	4	5
12. Her zaman olayları kendi bağlamı içinde anlamaya çalışırım.	1	2	3	4	5
13. Sorunlu durumlara maruz kaldığımda farklı bakış açılarını göz önünde bulundurmaya gayret ederim.	1	2	3	4	5